

Türi Ühisgümnaasium

AINEVALDKOND EESTI KEEL JA KIRJANDUS

10. klassi EESTI KEEL

1. Õppe- ja kasvatuseesmärgid

Gümnaasiumi eesti keele õpetusega taotletakse, et õpilane:

- 1) valdab eesti kirjakeelt ning kasutab seda korrektselt kõnes ja kirjas;
- 2) on keeleteadlik, tajub keelt oma identiteedi osana, analüüsib ning hindab kriitiliselt keele muutumise tendentse ja nüüdisolukorda;
- 3) tunneb tüüpilisi suhtlusolukordi, oskab valida suhtluskanalit ning suhtleb eesmärgipäraselt, kasutades konteksti sobivat suulist ja kirjalikku keelt;
- 4) tunneb tekstiliikide erinevusi ning oskab eri liiki tekste lugeda, analüüsida ja koostada;
- 5) rakendab oma suhtlus- ja tekstitööoskusi nii tekstide vastuvõtja kui ka loojana;
- 6) arendab loovat ja kriitilist mõtlemist;
- 7) valib, hindab kriitiliselt ja kasutab sihipäraselt teabeallikaid.

2. Õpitulemused gümnaasiumi lõpul

Gümnaasiumi lõpetaja:

- 1) väljendab ennast nii suulises kui ka kirjalikus suhtluses selgelt, eesmärgipäraselt ja sobivalt ning üldkirjakeele normide järgi;
- 2) valib suhtluskanaleid ning väljendusvahendeid sobivalt, lähtudes funktsionaalsetest, eetilistest ja esteetilisest kaalutlustest;

- 3) oskab oma tekstide loomiseks leida, kriitiliselt hinnata ja kasutada eri laadi teabe allikaid;
- 4) teab tekstide ülesehituse põhimõtteid ja iseärasusi, oskab luua ning analüüsida eri liiki suulisi ja kirjalikke tekste;
- 5) kõneleb ja kirjutab asjakohastele tekstidele reageerides ning nende toetudes;
- 6) analüüsib ja hindab kriitiliselt meedia- jm avalikke tekste ning tunneb tekstide mõjutusvahendid;
- 7) oskab oma keelekasutuse parandamiseks kasutada keeleinfo allikaid.

3. Füüsiline õpikeskkond

1. Valdav osa õpet toimub klassis, kus saab mööblit sobivalt ümber paigutada rühmatööks ning ümarlauavestlusteks.
2. Klassiruumis kasutatakse õigekeelsussõnaraamatuid ja võõrsõnade leksikoni.
3. Tundides kasutatakse tänapäevastel info- ja kommunikatsioonitehnoloogiatel põhinevaid õpikeskkondi ning õppematerjale ja -vahendeid, sh netisõnaraamatuid.
4. Tunde peetakse vajaduse korral arvutiklassis, kooli raamatukogus ning väljaspool kooli.

10. klass

1. Õppekorraldus

10. klassis on kaks eesti keele kohustuslikku kursust: „Keel ja ühiskond“ ning „Praktiline eesti keel I“.

2. Õppematerjalid

- 1) M. Ehala „Eesti keele struktuur“
- 2) M. Ehala „Keel ja ühiskond“
- 3) M. Ehala, M. Kitsing „Praktiline eesti keel. 10. klass, 1. vihik“
- 4) M. Ehala, M. Kitsing „Praktiline eesti keel. 10. klass, 2. vihik“
- 5) M. Ehala, M. Kitsing „Praktiline eesti keel. 10. klass, 3. vihik“

3. Õppesisu

Kursus „Keel ja ühiskond“

Ajaline maht	Teema	Õpitulemus	Materjalid	Meetod	Lõiming (Aine. Läbivad teemad)
3 tundi	Keele olemus ja tekkimine	Õpilane mõistab keele rolli, funktsioone ja tähendust ühiskonnas;	M. Ehala „Eesti keele struktuur“ pt 1 ja 2	Diagrammi tõlgendamine, diagrammi koostamine, kokkuvõtte esitamine	Ajalugu, geograafia, informaatika. Kultuuriline identiteet, teabekeskond, tehnoloogia ja innovatsioon.

3 tundi	Euroopa ja maailma keeled. Keelte kujunemine, keelte liigitamine. Keelekontaktid.	Õpilane tunneb eesti keele erijooni teiste keeltega võrreldes; teab erinevaid teooriaid keelte kujunemise kohta; argumenteerib erinevate keeleteooriate poolt ja vastu.	M. Ehala „Uued tuuled ajaloolise keeleteaduses“; M. Erelt „Keeletüpoloogiast“	Andmete leidmine tekstist ja tabelist; puudiagrammi koostamine; rühmatöö; VENN-diagrammi koostamine.	Ajalugu, geograafia, bioloogia, vene keel, saksa keel, inglise keel, informaatika. Kultuuriline identiteet, teabekeskond, tehnoloogia ja innovatsioon.
3 tundi	Maailma keelkonnad. Euroopa keeled. Soomeugri keelkond.		M. Ehala „Eesti keele struktuur“ pt 29	Rühmatöö, väitlus. Esitlus.	Bioloogia, vene keel, saksa keel, inglise keel. Kultuuriline identiteet.
2 tundi	Keele muutumine ja variatiivsus. Keelekontaktid.	Õpilane mõistab allkeelte ja keele varieerumise olemust; analüüsib eakohasel tasemel ajastuomaseid keelenähtusi.	J. Õispuu „Läänemeresoomlane ja tema keel“; Kalevi Wiik „Eurooplase juured“	Tekstianalüüs, loeng, paaristöö.	Ajalugu, inglise keel, vene keel, saksa keel. Kultuuriline identiteet, teabekeskond.
2 tundi	Tänapäevase kirjakeele kujunemine. Kirjakeel ja kõnekeel. Murdekeel.	Õpilane analüüsib eakohasel tasemel ajastuomaseid keelenähtusi; tunneb suulise	M. Ehala „Eesti kirjakeel“	Tekstianalüüs, loeng.	Saksa keel, inglise keel ajalugu. Kultuuriline identiteet, teabekeskond,
3 tundi	Kirjakeele norm. Keeleline etikett. Sotsiaalrühmade erikeeled. Släng. Aktsent.	ja kirjaliku keele norme ning etiketti.	M. Ehala „Eesti kirjakeel“; T. Hennoste „Eesti sotsiolektide seisund“	Rollimäng, tekstianalüüs. Keeleandmete kogumine ja analüüs.	tehnoloogia ja innovatsioon väärtused ja kõlblus.
2 tundi	Eesti keele eripära.	Õpilane tunneb eesti keele	M. Erelt	Tekstianalüüs, tabeli	Ajalugu, bioloogia, saksa

	Keeletüpoloogia. Keeletüübid	erijooni teiste keeltega võrreldes; analüüsib eakohasel tasemel	„Keeletüpoloogiast; M. Ehala „Eesti keele struktuur“ pt 31	tõlgendamine, loeng, keelepuu koostamine.	keel, inglise keel, informaatika. Kultuuriline identiteet
2 tundi	Häälikusüsteemi ülevaade	keelenähtusi.	M. Ehala „Eesti keele struktuur“ pt 3 ja 6	Loeng, tekstianalüüs, praktilised	Saksa keel, inglise keel. Kultuuriline identiteet.
3 tundi	Morfoloogia. Tüvevaheldused.		M. Ehala „Eesti keele struktuur“ pt 9 ja 10	keeleharjutused. Võrdleva tabeli koostamine.	
2 tundi	Käändesüsteem. Verbivormide süsteem.		M. Ehala „Eesti keele struktuur“ pt 11 ja 12	Rühmatöö.	
2 tundi	Sõnamoodustus		M. Ehala „Eesti keele struktuur“ pt 18-20		
3 tundi	Morfosüntaks, lausetüübid.		M. Ehala „Eesti keele struktuur“ pt 24, 25, 26, 28		
1 tundi	Tänapäeva eesti keel. Keelekorraldus ja keelehoole		Õpilane mõistab keele rolli, funktsioone ja tähendust ühiskonnas; oskab leida abi	T. Hennoste „Eesti sotsiolektide seisund“	
2 tundi	Eesti mitmekultuurilise ja mitmekeelse maana. Eesti keelepoliitika põhimõtted. Keeleline tolerants.	erinevatest allikatest; kasutab internetipõhiseid keelevahendeid (eki.ee; sõnar jt)	M. Rannut, Ü. Rannut, A. Verschik „Keel , võim, ühiskond“	Rollimäng, diskussioon, infootsing internetist, saadud andmete tõlgendamine. Ettekanne.	ettevõtlikkus, tehnoloogia ja innovatsioon, teabekeskond, kultuuriline identiteet.
2 tundi	Keeleökoloogia, keele arendus: keeletehnoloogia,		M. Rannut, Ü. Rannut, A. Verschik „Keel ,		

oskuskeel, tõlkekultuur, ilukirjandus. Eesti keele tulevik.		võim, ühiskond“		
---	--	-----------------	--	--

Kursus „Praktiline eesti keel I“

Ajaline maht	Teema	Õpitulemus	Meetod	Lõiming (Aine. Läbivad teemad)
3 t	Arvamusküsitlus. Refereering. Tsitaat. Otse- ja kaudkõne. Ees- ja järellisand.	Õpilane koostab ja viib läbi küsitluse, vahendab arvamust, refereerib ja tsiteerib erinevaid seisukohti.	Artikli analüüs, arvamusküsitluse koostamine, küsitluse tulemuste põhjal kokkuvõtte tegemine. Õigekirjaharjutused.	Ühiskonnaõpetus, inglise keel, meediaõpetus. Teabekeskond, väärtused ja kõlblus.
4 t	Arutlus teadusest ja kunstidest. Infootsing. Diskussioon. Arutlus. Argumenteerimine ja demagoogia. Üte, kiil, järellisand. Kõrgstiili sõnavara.	Õpilane teab väitluse reegleid ning avaldab oma arvamust argumenteeritult.	Tekstianalüüs, väitlus, rühmatöö, arutluse kirjutamine, argumenteeritud hinnangu andmine. Õigekirjaharjutused.	Ajalugu, ühiskonnaõpetus, inglise keel, informaatika. Kodanikualgatus ja ettevõtlikkus, tehnoloogia ja innovatsioon.
5 t	Välismaale õppima. Enesetuvustus.	Õpilane käitub adekvaatselt töö- või muul	Teksti stilistiline analüüs,	Karjääriõpetus,

	Konkursivestlus. Ankeedi täitmine. Ametlik stiil. Numbrate ja arvude õigekiri.	ametlikul vestlusel, oskab täita/koostada lihtsamaid ametlikke dokumente (nt avaldus jm)	arvamusteksti koostamine, kandideerimisankeedi täitmine, arutus, rühmatöö „Vaetusõpilase konkurs“. Kirjalik ja suuline enesetutvustus. Õigekirjaharjutused.	ettevõtlus, majandusgeograafia, informaatika. Elukestev õpe ja karjääri planeerimine, tehnoloogia ja innovatsioon.
4 t	Uus ekraniseering. Pressikonverents. Artikkel.Kultuurisõnavara. Siduvad sõnad ja fraasid. Nimede käänamine.	Õpilane koostab filmi retsensiooni, valib kultuurisituatsiooni sobiva sõnavara.	Kirjandusteose ja filmi võrdlus, pressikonverents, rollimäng, tekstianalüüs, artikli kirjutamine, ametikirja koostamine. Õigekirjaharjutused.	Ühiskonnaõpetus, muusika, kunsti- ajalugu, karjääri-õpetus. Tehnoloogia ja innovatsioon, teabekeskond, kultuuriline identiteet.
3 t	Minu identiteet. Isikutunnistuse kasutamine. Küberkuriteod. Juhendi andmine. E-kiri. Teaduslik sõnavara.	Õpilane koostab juhendi, kasutab erinevaid teabeallikaid, koostab ametliku pöördumise, refereerib teksti, koostab korrektse e-kirja.	Tekstianalüüs, rühmatöö, rollimäng, infootsing, stilistiline keelemäng. Õigekirjaharjutused. Arutlev kirjand.	Informaatika, karjääriõpetus, ühiskonnaõpetus. Tehnoloogia ja innovatsioon, teabekeskond, elukestev õpe ja karjääri planeerimine.
5 t	Tõde ja õigus. Suhtlemisstiilid.	Õpilane valib eduka ja asjakohase	Situatsioonianalüüs, suuline	Ühiskonnaõpetus.

	Informatiivne tekst. Enesekehtestamine. Konflikti lahendamine. Piltlikud väljendid ja metafoorid. Muutumatud sõnad.	suhtlemisstiili, esitab põhjendatud seisukoha, lahendab konfliktsituatsiooni.	esinemine, rollimäng. Õigekirjaharjutused. Arutlus.	Kodanikualgatus ja ettevõtlikkus. Tervis ja ohutus. Väärtused ja kõlblus.
4t	Haridus ja vabadus. Seletuskiri. Manifest. Kihutuskõne. Vaatepunkt. Poliitiline sõnavara. Suur ja väike algustäht.	Õpilane oskab koostada seletuskirja ja kihutuskõnet, valib avalikku situatsiooni sobiva sõnavara, kasutab õiget algustähte ajaloosündmuste ja autasude kirjutamisel.	Kõne koostamine ja esitamine , seletuskirja koostamine, rollimäng. Õigekirjaharjutused.	Ühiskonnaõpetus, ajalugu. Kodanikualgatus ja ettevõtlikkus. Väärtused ja kõlblus.
4t	Keele olemus. Eesti keele sünd. Lühiintervjuu, arutlus. Stsenarium. Teadusteksti sõnavara.	Õpilane mõistab keele olemust, selle mängulisust ja mitmekülgust. Õpilane valmistab ette ja viib läbi intervjuu; kirjutab stsenaariumi ja salvestab selle põhjal video.	Keeleõppevideo. Õigekirjaharjutused	Inglise keel. Väärtused ja kõlblus, tehnoloogia ja innovatsioon.
4t	Kirjanduslik kohus. Arvamusavaldus, kohtukõne. Allegooria, paroodia. Protokoll. Kohtuistung sõnavara. Liitlause kirjavademärgistus.	Õpilane osaleb kirjanduslikus kohtus (rollimäng), koostab protokoll, kohtukõne, lugejakirja vm. Kirjavahemärgistab korrektselt liitlauseid.	Kirjanduslikus kohtus osalemine, arvamuskiri vmt , õigekirjaharjutused.	Inglise keel, ajalugu, ühiskonnaõpetus. Väärtused ja kõlblus, elukestev õpe ja karjääri planeerimine.

10. klassi KIRJANDUS

4. Õppe- ja kasvatuseesmärgid

Gümnaasiumi kirjandusõpetusega taotletakse, et õpilane:

- 1) loeb ja väärtustab nii eesti kui ka maailmakirjanduse olulisemaid autoreid ja kirjandusteosed, suhestab loetut teose ajastu ning tänapäevaga;
- 2) väärtustab kirjanduse ühiskondlikku, ajaloolist ja kultuurilist tähtsust ning kirjanikku kui loojat;
- 3) väärtustab kirjandust kui tunde- ja kogemusmaailma rikastajat ning kujutus- ja mõttemaailma arendajat;
- 4) loeb nii proosat, luulet kui ka draamat, tunneb tähtsamaid kirjandusvoole ja -žanre ning eristab kirjandusteksti poeetilisi võtteid ja peamisi kujundeid;
- 5) mõistab sõnakunsti väljendusvahendite mitmekesisust ning nende erinevusi ja sarnasusi võrreldes teiste kunstiliikidega (teater, film, kunst, muusika);
- 6) tajub kirjandusteksti mitmeti tõlgendatavust, erinevate kultuurikontekstide tausta teose mõistmisel, näeb kirjanduses inimese ja maailma mõistmise mudelit;
- 7) kujundab endast teadlikku lugejat, kes kirjanduse toel arendab oma eetilisi ja esteetilisi väärtushinnanguid ning maailmavaadet;
- 8) analüüsib kriitiliselt erinevaid kirjandusteoseid ja infoallikaid, arendab nii suulist kui ka kirjalikku väljendus- ja arutlusoskust ning loovust.

5. Õpitulemused gümnaasiumi lõpul

Gümnaasiumi lõpetaja:

- 1) toob näiteid maailmakirjanduse eri voolude ja žanride, teoste ja nende autorite kohta ning seostab neid ajajärgu ja kultuurikontekstiga;
- 2) nimetab eesti kirjanduse peamised arengusuunad, tähtsamad autorid ja teosed, avab oluliste teoste tähenduse eesti kirjanduse taustal ning iseenda kui lugeja vaatepunktist;
- 3) seostab loetut nii võrdlevalt kui ka eristavalt tänapäeva eluolu ja -nähtustega ning iseenda ja üldinimlike probleemidega;

- 4) selgitab peamiste tekstianalüüsiks tarvilike põhimõistete tähendust, analüüsib ilukirjandusteose poetikat, mõistab keelekasutuse eripära ja stiili seoseid teksti sõnumiga;
- 5) analüüsib ja tõlgendab luuletust, iseloomustab selle poetikat (žanr, teema, motiiv, kujund, vorm), kirjeldab meeleolu ja sõnastab sõnumi;
- 6) määrab proosa- või draamateksti teema, sõnastab probleemi ja peamõtte, iseloomustab jutustaja vaatepunkti, tegevusaega ja -kohta, miljööd, süžeed ja tegelasi ning ülesehitust ja keelekasutust;
- 7) kirjeldab teksti põhjal tegelaste välimust, iseloomu ja käitumist, analüüsib nende olemust, omavahelisi suhteid ning funktsioone narratiivis, võrdleb ja vastandab tegelasi, annab nendele hinnanguid, otsib nende käitumisele alternatiivi ning võrdleb iseennast mõne tegelasega;
- 8) arutleb loetud, vaadatud või kuulatud teksti põhjal nii suuliselt kui ka kirjalikult, teemakohaselt ja põhjendatult, tuues näiteid teostest ning avardades teemat küsimuste ja väidetega;
- 9) õpib tundma ennast kui lugejat, jagab oma lugemiskogemust teistega, kujundades seeläbi oma lugemiseelistusi ning väärtushinnanguid;
- 10) võrdleb kirjandusteost ja sellel põhinevat filmi või teatrilavastust ning toob näiteid kirjandus-, filmi- ja teatrikeele erinevuste kohta.

6. Füüsiline õpikeskkond

1. Valdav osa õpet toimub klassis, kus saab mööblit sobivalt ümber paigutada rühmatöökaks ning ümarlauavestlusteks.
2. Tunde peetakse vajaduse korral arvutiklassis, kooli raamatukogus ning väljaspool kooli.
3. Õppekomplektid (õpikud, töövihikud, õpetajaraamatud) kõigi kursuste tarbeks.
4. Kursuste õppimisel vajalikud tekstikogumikud (lugemikud, valikkogud) ning kirjandusteosed.
5. Kursuste õppimisel vajalikud CD-d (luule ja proosa audioraamatud, eesti luule lauludes, murdeluule, kuuldemängud jms).
6. Kursuste õppimisel vajalikud DVD-d (filmid kirjanikest ja kirjandusüritustest, kirjandusteostel põhinevad filmid ja lavastused).
7. Kättesaadavad on kirjanduse õppimisel vajalikud interaktiivsed õpikeskkonnad ning võrguväljaanded.

10. klass

1. Õppekorraldus

10. klassis on kaks kirjanduse kohustuslikku kursust: „Kirjandusteose analüüs ja tõlgendamine“ ning „Kirjandus antiigist 19. sajandini“.

2. Õppematerjalid

- 1) I. Šaitanov, maailmakirjanduse õpikute komplekt
- 2) K. Kalamees, maailmakirjanduse töövihikud gümnaasiumile (GTR)

3. Õppesisu

Kursus „Kirjandusteose analüüs ja tõlgendamine“

Kursuse eesmärk on selgitada õpilastele kirjanduse kui sõnakunsti olemust, näidates, kuidas kasutatakse rikkalikke keelevahendeid tähenduslike ning esteetiliselt nauditavate tekstide loomiseks. Tegeledes erinevate lugemismudelite ja tõlgendusviisidega, keskendub kursus ilukirjanduse poeetika tundmaõppimisele, kujundlikkuse mõistmisele selle mõttelis-tundelises ühtsuses. Avastada ja kirjeldada kunstilise teksti poeetikat, näidata kirjutamise eri võimalusi, analüüsida ning tõlgendada konkreetseid proosa- ja luuletekste, näidata eepika ja lüürika väljendusvahendeid – selles seisneb kursuse tuum ning ka kogu kirjanduse mõistmise alus. Kursuse käigus omandab õpilane tekstianalüüsi võttestiku, mida laiendavalt ja süvendavalt kasutatakse ka järgmiste kursuste käigus.

Ajaline maht	Teema	Õpitulemus	Meetod	Lõiming (Aine. Läbiv teema)
2 t	Kirjanduse olemus ja roll	Õpilane arutleb kirjanduse olemuse ja rolli üle. Teab kirjanduse ühiskondlikku, ajaloolist, moraalset jne väärtust.	Arutelu, vestlus, rühmatöö	Ajalugu, kunstiajalugu, muusika, ühiskonnaõpetus.
2t	P. Vallak „Maanaine“	Õpilane analüüsib ja tõlgendab loetut: analüüsib novelli tollase ühiskondlik-kultuurilise olustiku taustal, tõmbab paralleele tänapäevaga; analüüsib teksti narratiivi seisukohalt, mõtestab lahti tegelastevahelise dialoogi, sõnastab novelli teema ja põhiidee.	Lugemine, frontaalne arutelu, arvustuse kirjutamine	Ajalugu. Kultuuriline identiteet, väärtused ja kõlblus
2 t	J. D. Salinger „Parim päev banaanikala püügiks“	Õpilane analüüsib autori loomingut tollase ühiskondlik-kultuurilise olustiku taustal, tõmbab paralleele tänapäevaga; leiab teksti struktuuri osad (tasandid), uurib nende omavahelisi suhteid ja tähendust; analüüsib aja ja olustiku kujutamist, jutustamise võtteid (Heinsaare maagiline-realism), peategelast, tegelastevahelisi suhteid, nende käitumist; mõtestab lahti võtmesündmusi (nt moondumine) ja võtmesõnu (nt tegelaste repliike dialoogides) ning sümboleid (nt banaanikala, kuristik rukkis, pornofilm, liblikas, tuuleveski jne), avaldab oma arvamust; sõnastab teoste probleemistikku, mõistab teoste allteksti, sõnastab põhiidee; tutvub autori maailmavaatega,	Tekstianalüüs, probleemõpe, teose arvustus, lugemiskontroll, õpilasmentorlus, teose graafiline analüüs, dramatiseering	Ajalugu, inglise keel, ühiskonnaõpetus, informaatika. Kodanikualgatus ja ettevõtlikkus, tehnoloogia ja innovatsioon, kultuuriline identiteet, väärtused ja kõlblus.
3 t	J. D. Salinger „Kuristik rukkis“			
2 t	J. Rooste „Pornofilm ja pudel viina“			
2t	M. Heinsaar „Liblikmees“			
2 t	M. Heinsaar „Ilus Armin“			
3 t	Cervantes „Don Quijote“ I osa			
2t	B. Vaher „Koolitee“			
2 t	J. Ehlvesti novellid			

		leiab teoste ja autori maailmavaate vahelisi seoseid (nt Salingeril zenbudism).		
4 t	V. Woolf „Tuletorni juurde“ või „Proua Dalloway“	Õpilane teab Woolfi teoste kunstilist eripära ja esteetilist väärtust (stiil); seostab tollaste väärtuste ja hoiakutega ning tõmbab paralleele tänapäevaga. Õpilane oskab analüüsida teksti narratiivi, nt jutustamistehnikat, tegelaste kujutamise vaatepunkte ja eripära, tegelaste omavahelisi suhteid, aja ja olustiku kujutamist. Õpilane mõtestab lahti tegelaste sisekõnet, nende mõtteid, meenutusi ja meeleolusid, romaani keskseid sümboloid (nt tuletorn), sõnastab romaani olulisemaid probleeme, põhiidee; avaldab oma arvamust ja põhjendab seisukohti.	Tekstianalüüs, rühmatöö, avalik esinemine, väitlus	Ajalugu, inglise keel, ühiskonnaõpetus, karjääriõpetus. Elukestev õpe ja karjääri planeerimine, kultuuriline identiteet, väärtused ja kõlblus.
2 t	M. Underi luule	Õpilane loeb, kuulab ja esitab luulet; analüüsib ja tõlgendab luuletuste sisu ja vormivõtteid, nimetab teema ja põhimotiivid, iseloomustab vaatepunkti, kujundi- ja keelekasutust, riimi, rütmi ja salmilisust, koomikat; kirjeldab meeleolu ning sõnastab mõtte; koostab ja esitab luulekava; võrdleb luuletusi samalt või erinevatelt autoritelt; teab luuletaja loomingulugu, mõistab tema loomingu tähtsust ajastus ja kirjandusloos.	Projektõpe, etlemine, dramatiseeritud luulekava, muusika, kunsti ja luule lõimimine	Ajalugu, kunstiajalugu, muusikaajalugu. Kultuuriline identiteet, väärtused ja kõlblus, tehnoloogia ja innovatsioon, teabekeskond.
3 t	J. Viidingu/J. Üdi luule			
4 t	A. Alliksaare, D. Kareva, I. Laabani luule			

Kursus „Kirjandus antiigist 19. sajandini“

Kursuse eesmärk on kujundada terviklik kirjandus- ja kultuurilooline teadmiste süsteem ning ajatelg edasisteks kirjandusõpinguteks. Selleks antakse põgus ülevaade maailmakirjanduse kujunemisetappidest, ajastute- ja vooludevahelistest seostest, nimetades perioodide ajapiirid ja tunnused, tähtsamad žanrid, autorid ja teosed. Kursused keskenduvad ainult kõige iseloomulikumale käsitletavas ajajärgus, luues ettekujutuse voolude ja žanrite tekkest ja levikust.

Ajaline maht	Teema	Õpitulemus	Meetod	Lõiming (Aine. Läbivad teemad)
1 t	Kultuuri mõiste. Antiikkultuur	Õpilane suudab arutleda kultuuri erinevate valdkondade suhete ja põimumise üle, tuua näiteid erinevatest valdkondadest; koostab ülevaatliku ajatelje/tabeli vms kirjandusvoolude muutumise kohta.	Rühmaarutelu, loeng, ajatelje koostamine	Ajalugu, kunstiajalugu. Kultuuriline identiteet.
2 t	Vanakreeka müüdid. Kirja ja kirjanduse sünnid. Antiikkirjandus.	Õpilane teab müüdi ja muistendi erinevust, leiab sarnasusi ja erinevusi nii tegelastes kui kujutletavas, teeb lühikese loovtöö müütilise maailmapildi kohta.	Lugemis- ja kuulamisülesanded, tekstianalüüs, loovtöö, esitlus , kokkuvõte	Ajalugu, kultuuriajalugu, kunstiajalugu. Kultuuriline identiteet.
2t	Homerose eeposed „Ilias“ ja „Odüsseia“	Õpilane teab antiikeeposte sisu ja vormivõtteid, teab, missuguseid probleeme kajastati, kuidas on kujutatud elu ja inimest, missugune on nende tekstide seos tänapäevaga.	Loetu ja kuuldu konspekterimine	Ajalugu, kunstiajalugu. Kultuuriline identiteet, väärtused ja kõlblus.
2t	Lüürika antiikajal	Õpilane tutvub antiikluule vormi ja sisuga	Luuleanalüüs, etlemine	Ajalugu, kunstiajalugu. Kultuuriline identiteet.

3 t	Vanakreeka teater. Sophoklese „Kuningas Oidipus“	Õpilane teab Sophoklese rolli kirjandus-loos; on lugenud läbi teose „Kuningas Oidipus“; selgitab teose tegelase olemust, sõnastab probleemid, teose ideestiku jms; oskab hinnata teost tänapäeva seisukohast.	Rühmatöö, esitlus, arutelu, loovtöö	Ajalugu, kunstiajalugu. Kultuuriline identiteet, väärtused ja kõlblus.
1t	Rooma kirjandus	Õpilane teab olulisemaid rooma autoreid ning nende mõju euroopa kirjandusele	Loeng, konspekteerimine, vestlus	Ajalugu, kunstiajalugu. Kultuuriline identiteet.
2t	Piibel kui kirjanduse alustekst.	Õpilane tutvub kristluse kujunemise ja mõjuga ühiskonnale; oskab nimetada Piibli olulisi tekste ja nende tegelasi; suudab arutleda erinevate usundite müütide ja tegelaste olemuse üle; leiab seoseid Piibli ja kirjandusteoste vahel, leiab arhetüüpseid tegelasi, motiive, teemasid;	Rühmatöö, esitlus, tekstianalüüs	Ajalugu, kultuuriajalugu, kunstiajalugu. Kultuuriline identiteet, väärtused ja kõlblus.
2t	Keskaja kultuur. Keskaja kirjandus.	Õpilane teab keskaja kirjandust mõjutanud tegureid, tunneb kangelaseeposte sisu, leiab tekstidest ajastule omaseid motiive ja kujundeid	Rollimäng, tekstianalüüs	Ajalugu, kunstiajalugu. Kultuuriline identiteet, väärtused ja kõlblus.
1t	Renessansskirjandus	Õpilane kirjeldab tekstidele toetudes ajastule omaseid jooni, arutleb renessansiaja ja tänapäeva inimese maailmapildi üle	Tekstianalüüs, loovtöö, kokkuvõte	Ajalugu, kunstiajalugu. Kultuuriline identiteet, väärtused ja kõlblus.
4 t	W. Shakespeare'i looming.	Õpilane tunneb Shakespeare'i loomingut, on läbi	Konspekteerimine,	Ajalugu,

	„Hamlet“	lugenud teose „Hamlet“; sõnastab teose probleemid, analüüsib tegelasi, teeb esitluse; arutleb teose eetiliste probleemide üle, nimetab arhetüüpseid tegelasi, teemasid, motiive.	rühmatöö, esitlus, arutelu, loovtöö	ühiskonnaõpetus, kunstiajalugu. Kultuuriline identiteet, väärtused ja kõlblus, kodanikualgatus ja ettevõtlikkus.
1 t	Barokk- ja klassitsistlik kirjandus	Õpilane teab ajastule iseloomulikke jooni ning leiab neid teosest	Konspekterimine, tekstianalüüs	Ajalugu, muusikaajalugu, kunstiajalugu. Kultuuriline identiteet.
1 t	Valgustuskirjandus	Õpilane leiab tekstikatkendite põhjal seoseid kirjanduse ja filosoofia lõimumise kohta; arutleb, miks tekkis uus kujutus ideaalist, kuidas ühiskond seda mõjutas; arutleb, kuidas valgustusajastu ideaalid on tänapäevaga seotud.	Tekstianalüüs, arutelu	Ajalugu, ühiskonnaõpetus, kunstiajalugu. Kultuuriline identiteet, väärtused ja kõlblus, kodanikualgatus ja ettevõtlikkus.
1 t	Romantism	Õpilane teeb romantismile iseloomulikest joontest kokkuvõtte; leiab tekstikatkendist romantismile iseloomulikke; analüüsib romantilise kangelase olemust ja maailmavaadet; arutleb romantismi ideaalide ja kaasaja seoste üle.	Konspekterimine, tekstianalüüs, rühmaarutelu	Ajalugu, muusikaajalugu, kunstiajalugu, geograafia. Kultuuriline identiteet, väärtused ja kõlblus,

				keskkond ja jätkusuutlik areng.
3 t	A. Puškini looming. „Jevgeni Onegin“	Õpilane tunneb autori loomingulugu, on läbi lugenud teose „Jevgeni Onegin“; leiab teosest romantismile iseloomulikke jooni; sõnastab teose probleemid ja analüüsib tegelasi; arutleb teose probleemistiku ja tänapäeva seoste üle.	Refereering, rollimäng	Ajalugu, muusikaajalugu, ühiskonnaõpetus, kunstiajalugu. Kultuuriline identiteet, väärtused ja kõlblus, kodanikualgatus ja ettevõtlikkus.
2 t	Realism ja naturalism.	Õpilane teab realismile ja naturalismile iseloomulikke jooni; leiab teostest ajastule ja voolule iseloomulikke; arutleb, kuidas loetus kajastub ühiskondlike olude kriitika, missugused inimlikud voorused ja pahed neis esinevad; kirjutab (ühe) katkendi põhjal selle analüüsi, lähtudes realismi/naturalismi olemusest.	Konspekterimine, tekstianalüüs, arutelu.	Ajalugu, kunstiajalugu. Kultuuriline identiteet, väärtused ja kõlblus.
3 t	Estetism. O. Wilde „Dorian Gray portree“	Õpilane teab seoseid autori elu ja loomingu vahel, sõnastab estetismi põhimõtted, arutleb looja vabaduse üle; loeb läbi „Dorian Gray portree“, sõnastab teose probleemid, analüüsib tegelasi, arutleb teoses esinevate eetiliste ja humanistlike väärtuste üle, loob seoseid kaasajaga	Loeng, arutelu, rollimäng, teose arvustus	Ajalugu, ühiskonnaõpetus, kunstiajalugu. Kultuuriline identiteet, väärtused ja kõlblus, kodanikualgatus ja ettevõtlikkus.

1 t	Sümbolism	Õpilane teeb kokkuvõtte sümbolismi olemusest; analüüsib sümbolite tõlgendamisvõimalusi, kordumist, olemust; arutleb sümbolismi seost ühiskonnas toimuvaga; leiab sümboleid teistest kunstiliikidest (nt maalikunstist).	Luuleanalüüs, etlemine, dramatiseeritud luulekava, arutelu	Ajalugu, kunstiajalugu. Kultuuriline identiteet, väärtused ja kõlblus.
1t	Realistlik draamakirjandus	Õpilane teab olulisemaid autoreid, leiab draamatekstist ajastule omaseid tunnuseid	Tekstianalüüs	
1 t	Eesti kirjanduse lätteil. Rahvusliku ilukirjanduse algus. K. J. Peterson.	Õpilane tutvub eesti kirjanduse vanimate allikatega; arutleb, kuidas on need tekstid mõjutanud eesti keele ja kultuuri arengut; on tutvunud K. J. Petersoni elu ja loominguga; analüüsib autori tekste rahvuslikkust aluseks võttes;	Rühmatöö, tekstianalüüs, loovtöö	Ajalugu, ühiskonnaõpetus, kunstiajalugu. Kultuuriline identiteet, väärtused ja kõlblus, kodanikualgatus ja ettevõtlikkus.
1 t	Rahvusliku ärkamisaja kirjandus (Faehlmann, Kreutzwald, Koidula jt).	Õpilane teab ärkamisaegsete autorite rolli eesti kirjandusloos, on läbi lugenud ühe pt „Kalevipojast“, teab teose sündmustikku, iseloomustab tegelasi.	Tekstianalüüs, loeng	
1 t	Realistliku kirjanduse algus. Liiv, Vilde.	Õpilane on tuttav J. Liivi elu ja loominguga; analüüsib Liivi luulet nii autori isiku kui isamaaluule näitena; võrdleb Liivi ja Koidula luulet (teemad, kujundlikkus);	Loeng, luuleanalüüs	